

Lints, T. (2011). Musikaalne lõhe. EPL Online, July 12. Opinion article in newspaper, <http://www.epl.ee/news/arvamus/musikaalne-lohe.d?id=51299798>, in Estonian.

T. Lints, "Musikaalne lõhe." EPL Online, July 12, 2011. Opinion article in newspaper, <http://www.epl.ee/news/arvamus/musikaalne-lohe.d?id=51299798>, in Estonian.

```
@misc{Lints11_MusikaalneL,  
  author = {Taivo Lints},  
  title = {Musikaalne lõhe},  
  year = {2011},  
  howpublished = {EPL Online, July 12},  
  note = {Opinion article in newspaper, \url{http://www.epl.ee/  
news/arvamus/musikaalne-lohe.d?id=51299798}, in Estonian},  
}
```

Musikaalne lõhe

12. juuli 2011 15:15

Taivo Lints

Kui pealkirja lugedes meenub esimese asjana seinale riputatav laulev kala (Big Mouth Billy Bass), siis on ilmselt hea tuju mõneks ajaks garanteeritud.

Aga järgneva mõtiskluse kontekstis tähistab musikaalne lõhe hoopis analoogi laiemalt tuntud mõistele digitaalne lõhe. Viimatinimetatu viitab ühiskonna jagunemisele inimesteks, kellel on hea ligipääs infotehnoloogiale koos oskusega seda kasutada, ja inimesteks, kellel seda ei ole, ning sellest erinevusest tulenevatele lahknevustele teadmistes ja võimalustes. Musikaalne lõhe on samalaadne lahknevus, aga hoopis inimeste oskustes ja valmisolekus osaleda muusikalistes tegevustes.

Nimetame end uhkusega, ja osaliselt ka õigustatult, laulurahvaks. Aga kui paljud meist on valmis igapäevastes olukordades, väljaspool laulupeonädalat, meloodiliselt häält kasutama, spontaanselt veidi laulma, sobival momendil käepäraste vahenditega kaasahaaravaid rütme ja huvitavaid helisid tekitama?

Mõned on, aga enamus ilmselt mitte. Arvestades, kui sageli võib kuulda vabandust "mulle on karu kõrva peale astunud", on Eestis küll väga soodne seis pruunkarude arvukusega, aga üldsegi mitte nii hea olukord inimeste usuga enese musikaalsetesse võimetesse.

Ja peamine probleem on justnimelt väheses eneseusus ja õpitud võimetuses, sest nagu Jaan Rossgi hiljuti Sirbis mainis: "elementaarne muusikaline võimekus pole mitte väheste ja valitute eesõigus, vaid inimeste seas umbes sama tavaline kui keeleoskus", ja keelt kasutada oskame me peaaegu kõik.

Eesti ei ole siinkohal muidugi mingi erand — üleminek traditsionaalsest ühiskonnast tänapäevasesse kipub kõikjal kaasa tooma languse rahva muusikalises aktiivsuses ja muusika professionaliseerumise.

Selles mängivad oma rolli nii elulaadi muutused kogukondlikust individualistlikuks kui ka helisalvestuste astumine elava muusika asemele. Üha rohkem on passiivset muusikatarbimist ja üha vähem isiklikku osalemist aktiivses loominguks, seega ka vähem praktikat, vähem oskuste arendamist ja väiksem usk oma võimetesse. Lisaks veel enese võrdlemine (ainult) maailma parimate muusikaprofessionaalidega ja sellest tulenev madal hinnang oma oskustele.

Inimeste julgus musikaalseid võimeid rakendada kipub olema madal

Aga laulmine ja musitseerimine on tugevalt emotsionaalsed vahendid enda väljendamiseks, sotsialiseerumiseks, enesekindluse tõstmiseks, ja ka enese väljaelamiseks, ning neid ei asenda täielikult ei tavakõne ega passiivne muusikakuulamine. Osalist aktiivsemat asendust pakub küll tantsimine, aga enamasti mitte piisavalt, ja ega ole spontaanse tantsimisega tänapäeva ühiskonnas eriti parem lugu kui laulmise ja musitseerimisega. Samamoodi ka omaette autos või duši all laulmisega — on küll abiks, aga midagi jääb siiski puudu.

Nii võibki ikka ja jälle märgata rahvamuusika mitmesuguseid pinnalekerkimisi erinevates vormides: mittekommertsiaalne hip-hop-kultuur (räppimine kui väiksema sisenemisbarjääriga eneseväljendusviis võrreldes laulmisega), karaoke (kultuuriliselt "lubatud" aeg ja ruum

mitteprofessionaalseks laulmiseks), koorilaul (seltsis segasem). Aga neist enamasti positiivsetest hoovustest hoolimata kipub musikaalne lõhe olema suur ja lai, ning inimeste julgus oma musikaalseid võimeid rakendada madal.

Takistuste hulka kuuluvad spontaanset musikaalsust mahasuruvad sotsiaalsed normid, inimeste harjumatus ja kartus end musikaalselt väljendada, vähene häälekasutuse ja rütmitaju õppimine ja praktika, oskustele vastavate laulude-palade mitteteadmine, sobivate muusikariistade vähesus kasvukeskkonnas, ja teadmatus musikaalse eneseväljenduse positiivsetest mõjudest.

Üks sageli kasutatav vahend mitmesuguste sisemiste barjääride vähendamiseks on psühhoaktiivsete ainete (näiteks alkoholi) manustamine, aga sellega võivad kaasneda tõsised negatiivsed kõrvalmõjud — tarvitaja tervise kahjustumine ja enesele ning teistele ohtlik käitumine. Ja isegi kui mõnede ainete väikeses koguses tarbimine on suhteliselt väiksema ohuastmega, siis samade eesmärkide saavutamine ilma psühhoaktiivsete aineteta oleks igal juhul oluliselt parem.

Loomuomane, ent allasurutud

Samuti ei oleks ilmselt eriti mõttekas ühiskonna suurema musikaalsuse ja sidususe nimel öelda lahti tänapäevasest ühiskonnast ja tehnoloogiast ning asuda tulnud suunas tagasi sammuma. Traditsioonilist elulaadi ühiskonna varasematest arenguetappidest kiputakse küll aeg-ajalt eeskujuks tooma ja propageerima, aga sageli on tegu idealiseeritud ettekujutusega, mis märkab ainult positiivseid külgi ega oska oodata sellise elukorralduse laiema rakendamisega kaasnevat probleeme.

Mõistlik on liikuda ikka edasi, järgmistele tasemetele, seejuures loomulikult eelnevatest kogemustest parimat endaga kaasa võttes ja uude konteksti sobitades.

Mida siis teha? Kui eeldada, et muusikaline-rütmiline käitumine on inimesele loomuomane ja hetkel lihtsalt mõnevõrra allasurutud, siis kõige mõistlikum viis oleks leida võimalusi nende eelnevas osaliselt juba ülesloetud mahasuruvate tegurite mõju vähendamiseks. Sotsiaalsed normid hakkavad muutuma eelkõige siis, kui inimestele teadvustada muusikalise käitumise positiivseid mõjusid ja pakkuda turvalisi võimalusi seda isiklikult kogeda.

Teadvustamisele aitab kaasa vastavateemalise info kättesaadavaks tegemine, mõistlik meediakajastus, positiivsete eeskujude olemasolu ja nähtavus, harjutamis- ja katsetamisvõimaluste pakkumine töötubade, mängude ja muu sellise näol, musikaalset tegevust soodustavate vahendite laiem kättesaadavus ja olemasolu meid ümbritsevas keskkonnas, spontaansemale käitumisele avatud ruumide ja piirkondade tekitamine, ja palju muud.

Seejuures tuleks muidugi vältida kampaaniapõhist kiiresti mööduva "moevaimustuse" tekitamist ja pigem keskenduda rahulikule barjääride vähendamisele ning lasta ühiskonnal ise aegamööda ja omal initsiatiivil kohaneda. Lisaks oleks hea meeles pidada, et hääle on õrn instrument ja üle pingutada ei ole hea. Ja alati peab aega ja ruumi jätma ka vaikusele ning ümbritsevaga arvestamisele.

Häälega mängimist tasub katsetada kohe

Mitmeid huvitavaid algatusi on Eestis juba tehtud-tegemisel ka. Näiteks Anne-Liis Poll ja Anto Pett on välja töötanud omalaadse vabaimprovisatsiooni meetoodika, mis sobib väga hästi

ka ilma muusikalise taustata inimestele: "häikimine" ehk häälega mängimine.

Sel kevadel tegi Anne-Liis oma seni suurima häikimiskatse — 550 osalejaga dirigeeritud häälemäng konverentsil TEDxTallinn 2011 — ja see õnnestus suurepäraselt ning andis aimu, kui võimsa tunde ja kõla looks häikimine mitmekümnetuhandese kooriga laulupeol, ja miks mitte ka kogu sajatuhandelise laulupeopublikuga. Aga hääle ja rütmidega mängimiseks ei pea jääma ootama mõnda järgmist üritust, vaid seda tasub igäihel katsetada kohe, ise.

Musikaalsuse arendamine pakub väga häid võimalusi ka uudsete ja kaasahaaravate mängude, õppevahendite ja muu sellise loomiseks, seda nii füüsiliselt kui virtuaalselt. Näiteks telefonirakendusi võib selle valdkonna jaoks välja mõelda praktiliselt piiramatult: omaette hääle ja rütmi harjutamiseks, mängimiseks ja ajaviiteks, grupimängude ja -tegevuste käivitamiseks ja vedamiseks... Ja sihtgrupiks võib julgelt võtta kogu maailma: kui Eesti praegused laiemalt tuntud märgid on heal tasemel IT ja laulurahvaks olemine, siis saab need kaks ju lisaks veel ka edukalt kokku põimida ja üksteist toetama panna.

Niiis: katseta, uuri, ümise, trummelda, tee paar spontaanset tantsusammu. Leiuta. Tee oma elu lõbusamaks, mitmekesisemaks ja väljendusrikkamaks!